

Inhoud

1	De smaak van pepermunt	7
2	De geur van wierook	13
3	Zondags gaat zij naar de kerk	21
4	Altijd komt Rachel Valderappus weer om	39
5	Fides quaerens intellectum	53
6	Geloof is voor de dommen	71
7	Mama gaat de kerk opheffen...	87
8	Een vermaledijde gemeenschap van heiligen	103
9	Lees je bijbel, bid elke dag	113
10	Een hemels schisma?	129
	Onder het genot van wierook en pepermunt	136
	Wikigebed	139
	Over de auteurs	143

1.

De smaak van pepermunt

*Kennismaken
met Janneke Nijboer*

Een stralende dag in de lente, vrolijke kinderen in een overvolle kerk. Ergens achteraan zit ik in de bank, waar ik al overheen kan kijken, klein als ik ben. Vol overgave kijk ik om me heen en zuig alle nieuwe indrukken op. Er is van alles te zien in deze kerk. Voorin een groot kruis met een man eraan. Een grote tafel, kaarsen. De liedjes die er gezongen worden ken ik niet, maar ik begrijp ze wel. ‘De wereld is een toverbal... dus zullen wij er samen iets van moeten maken, hé, hé, kom maar in de kring.’ Daar wil ik wel aan meedoen.

Mijn eerste herinnering aan de katholieke kerk in mijn geboortedorp. Samen met mijn ouders en zus en broer vierden wij de eerste communie van ons buurmeisje. Dat zij de dochter was van mijn vaders werkgever was denk ik de aanleiding. Zo ging je daarmee om, vonden mijn ouders. Je toonde respect aan je werkgever door ook mee te leven met de hoogtijdagen van zijn gezin. Later heb ik me gerealiseerd hoe bijzonder dit was. Mijn eerste kennismaking met de katholieke kerk was positief. Ik heb voor deze kerk altijd een zwak gehouden.

De herinneringen aan de kerk waarin ik opgroeide zijn veel gematigder van kleur. Een grote kansel, banken met een randje om het Liedboek op te leggen, en daardoor zo hoog dat je als kind maar moeilijk over die rand heen kon kijken. Weinig daglicht, sobere kleuren, ossenrood dak, groen en beige geschilderd houtwerk.

Er was weinig te zien in de kerk, dus telde ik er zondag aan zondag de lampen, zonder te onthouden hoeveel het er waren. De smaak van de kerkdienst is de smaak van pepermunt. Niet echt een snoepje voor kinderen, maar de enige ontsnapping aan de trage saaiheid om me heen. Een echte gereformeerde kerk was het, waar ik als kind vooral op zaterdag veel plezier heb gemaakt. Samen met mijn zus en de geformeerde buurmeisjes zongen wij in het kinderkoor met als repertoire de liederen van Johannes de Heer.

In de pauze slopen we de kerk in om verstoppertje of tik-kertje te doen, tot grote ergernis van de koster. Ik raakte thuis in die voor kinderen ontoegankelijke kerk.

De bijbel ging open en er werd veel en vooral hard gezongen. Gelukkig hoefden wij in die tijd nog niets leuk te vinden, dus gingen we gewoon. Er was wel kindernevendienst, waar het uitpilde van de kinderen.

Als puber ging ik naar de catechisatie. Ik wilde zelf. Mijn ouders remden het een beetje af, omdat ik volgens hen nog niet hoefde. Ik zou het saai vinden.

wierook en pepermint

Waarschijnlijk was het saai, maar ik bleef gaan en stelde er vragen. Op de mavo was ik een vreemd kind, dat steeds vroeg of ze een spreekbeurt mocht houden over een andere godsdienst. Alle ruimte kreeg ik daarvoor. Mijn klasgenoten vonden het prima. Alles beter dan de gebruikelijke godsdienstlessen.

Blijkbaar was er door de kerk, ouders, familie, school en vrienden genoeg gezaaid, waardoor ik nu met liefde lid ben gebleven van mijn Protestantse Kerk in Nederland.

Ja, ik geloof ook in allerlei toonaarden, die ik moeilijk kan vangen in een stroming of in 0.0, 1.0, of 2.0.

In ieder geval voel ik me thuis in de nieuw ontstane brede protestantse kerk. Als pasgeboren moeder onderbrak ik mijn zwangerschapsverlof om als synodelid vóór de eenwording te stemmen en mijn eigen kerkverband op te heffen. Een daad voor een nieuwe generatie, die hopelijk zonder angst en met veel verwondering ontspannen kan omgaan met de verschillen die in onze kerk te vinden zijn.

Maar er is meer waardoor ik mij laat inspireren en voeden. Zoals de rooms-katholieke moederkerk waarvan ik geen lid ben, maar waar ik wel veel heb gevonden en vind.

Tijdens mijn studie theologie ging ik trouwer naar de mis op zaterdag dan naar de studentenkerk. Daar kon ik anoniem aanschuiven bij de liturgie van de eeuwen. Het Onze Vader klonk niet plechtig maar in sneltreinvaart, alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. Daar houd ik van. Plechtig, maar toch

ook heel gewoon. De preken waren kort en overzichtelijk. Voor een theoloog in opleiding gaf dat ruimte om er mijn eigen verhaal van te maken. Er werd wekelijks de eucharistie gevierd, waar ik mij destijds heel erg welkom voelde.

Geloven zonder teveel weloverwogen woorden. Gewoon vieren, doen, knielen, staan, open ogen, kaarsen en de geur van wierook. Met al mijn zintuigen erbij zijn, niet alleen met het hoofd.

In de hectiek van mijn leven nu kom ik minder toe aan het bijwonen van parochievieringen. Wel reserveer ik af en toe tijd om naar het klooster te gaan. Retraite, stilte, psalmen, meditatie. Een van de laatste keren werd ik opgehaald door mijn echtgenoot en kinderen. Ze werden warm onthaald door de gastenzuster, een bijzondere ontmoeting.

Oecumene gebeurt de laatste tijd voor mij heel veel op het internet, in de ontmoeting met anderen uit de breedte van het christendom. Het heeft voor mij een nieuwe en hernieuwde betekenis gekregen.

Veel vriendelijkheid is er op het net, maar ook heel veel onbegrip. Kwalificaties worden ongenueanceerd aan elkaar toegedicht. Weinig kennis van zaken is er over elkaars tradities en taal.

Wat moet ik ermee dat iemand mij een refo noemt? Hoe leg ik uit dat ik als protestant wél in Maria geloof? Er zijn nog zoveel misverstanden over en weer. Wat zou het goed zijn om daar wat aan te doen.

2.

De geur van wierook

*Kennismaken
met Eric van den Berg*

Een katholieke jongen opgegroeid in de biblebelt. Dat ben ik. In Gorcum (officieel: Gorinchem, lokaal uitgesproken als Gurrekum) groeide ik op. Daar was weinig katholieks te beleven. Nou, oké. Carnaval kwam eenmaal per jaar met een zuidelijk briesje over de rivier de Merwede geblazen en dat verwarmde het vestingstadje. Blikenstad, naar de riviervis. Als de carnavalsoptocht langs de grote protestantse kerk in het midden van de vesting ging, hoorde je de Deurzakkers 'Onze oude Sint Jan, ja die kan er wat van' klinken tussen de sneeuwvlokken door. Dat vond ik mooi.

Maar verder, nee. Niets katholieks aan. Eigenlijk nooit geweest ook.

In de zestiende eeuw werden vanuit mijn geboorteplaats negentien monniken naar Brielle overgebracht. De meesten werden opgehangen omdat ze hun katholieke geloof trouw bleven. Anderen vonden de dood op de brandstapel. Het beeld van de opgehangen monniken staat mij sterk bij. In het lokale museum met de toepasselijke naam 'Dit is in Bethlehem' liep ik

als tiener vaak een krakende trap op naar de eerste etage. Bovenaan de trap hing een gravure van de monniken, bungelend aan de galg. Een lugubere en indrukwekkende prent, waardoor ik vaak nadacht over de tolerantie tussen godsdiensten.

Vorig jaar werd voor het eerst aandacht besteed aan deze ‘martelaren van Gorcum’ in een unieke tentoonstelling in de stad. Ik ging ernaartoe om een interview te houden met de museumconservator. Eerder, zo vertelde mij de aimabele man, was het politiek niet haalbaar. Te gevoelig, denk ik dan.

Gorinchem is niet echt wat je noemt een katholiek bolwerk. Het ligt in de ‘diaspora’ van het bisdom Rotterdam. De stad bouwde als eerste in Nederland een kerk om tot een functioneel appartementencomplex. De gebrandschilderde ramen bleven een mooi decor. Waarschijnlijk is het geen toeval dat het de katholieke Martelaren-van-Gorcumkerk was: de Franciscaan Nicolaas Pieck en zijn gezellen werden opnieuw gezeseld.

De gereformeerde kerken voerden en voeren de boventoon in Gorinchem. Op zondag zag ik steevast een heuse hoedjesparade voorbijkomen naar de vesting. Ze ‘moesten’ een paar keer per dag daarnaartoe lopen. Dat gebeurde maar deels. Hun auto’s stonden pakweg zeshonderd meter verderop geparkeerd in de wijk. Daar stapte de hele familie uit om naar het godshuis de laatste meters te wandelen. Vader in strak zwart pak, zwart haar volop in de brillantine en scheiding rechts. Moeder met een klein freulehoedje. Hun kinderen, meestal meer dan vier in getal, er altijd achteraanlopend. Meisjes met lange rokken, en jongens ook in pak, terwijl ze met hun zusjes liepen te klieren.